

Марина Каранда (Марічка Кульбаба). Театр зблизька: 10 запитань до журналістки, яка створює вистави.

Ключові слова: театр, мистецтво, волонтерство, режисура, естетичне виховання, театр EX LIBRIS

Анотація: розкрито творчі грані та життєве кредо Ольги Мелашенко, зокрема приділено увагу її доробку як фотомоделі, актриси і новаторській режисерці і волонтерці.

Напередодні Міжнародного дня театру, який традиційно відзначається 27 березня, випала нагода поспілкуватися на мистецькі (і не тільки) теми з неординарною жінкою Ольгою Мелашенко, яка багато робить як професійний журналіст для висвітлення життя нашого суспільства, паралельно створюючи у молодіжному аматорському драматичному театрі EXLIBRIS новітні зразки сценічного мистецтва. Сьогодні – час познайомити читача з пані Ольгою як особистістю.

- Олю, розкажи про твій спосіб життя і заодно спосіб відновлення від стресу, у якому ми усі застрягли вже багато років. Можливо, це мандри? Якщо це справді так, чи є місцинка, де хотілося б відпочити?

- Мандри це я, а я – це мандри. Живу тільки в русі: якщо два місяці кудись не виїжджаю з Чернігова хоча б на пару днів, відчуваю, що починаю «закисати». Але ця історія рідко про відпочинок. Зазвичай це робочі подорожі або творчі проекти на виїзді. Не без зустрічей з друзями, звісно. Але нормальної відпустки не було з 2021 року. Відпочити хочеться десь на березі теплого моря, бажано, на напівдикому пляжі. Щоб там було якнайменше людей. І можна було на тиждень вимкнути телефон та насолоджуватися тишею та хвилями й сонцем.

- Одна з мандрівок була вимушена. Чи поділишся спогадами про Швецію, де провела еміграцію на початку повномасштабної? Чим ментальність шведів вразила?

- У 2018-му році під час гастролей з виставою «Інгегерда» (аматорського театру АМАТЕА – ред.) у Стокгольмі я познайомилась з чудовими людьми. Доньку моєї героїні у виїзній версії вистави грала маленька шведська дівчина Кайса Палм, яку на репетиції привозила її мама Лінда. Ми з Ліндою тепло спілкувалися після проєкту. Коли росіяни окупували Чернігівську область, вона щодня писала, щоб я приїжджала до Швеції. Наприкінці квітня, зважаючи на моральну й фінансову скруту й неможливість самотужки впоратись з усім, що навалилося, я прийняла її запрошення.

Шведи – комфортні у спілкуванні, приязні та доброзичливі люди. Вони поважають твій особистий простір, ніколи не ставитимуть нетактовних запитань. Але якщо захочеш відкритися – тебе не лише вислухають, але й допоможуть усім, що в їхніх силах. Коли ми з подругою збиралися до Швеції, Лінда запитала, що нам потрібно. Я щиро відповіла, що потрібно все. Їхала з Чернівців, до яких евакуювалась в березні, не мала з собою нічого, окрім ноутбука та маленької сумки з документами та зміною одягу. І коли ми приїхали, на нас чекали дві величезні сумки, в яких було дійсно все, що потрібно жінкам: від піжам до доглядових засобів. Лінда організувала в своїй комуні збір і це було куплено на кошти з нього.

Пам'ятаю як ми після приїзду сиділи у Лінди в гостях і до неї прийшла пані з красивою усмішкою та великими пакунками. У них були екзотичні фрукти та дві коробки з кросівками. Вона нам їх подарувала, попрощалася й пішла. Я сказала Лінді, що дуже розчулена тим, що у неї такі друзі. Але виявилося, що це не подруга. Просто жінка з їх містечка, яка дізналася, що приїхали голі-босі українки. І їй просто щиро захотілося нас порадувати.

Тимчасовий прихисток у Швеції я знайшла у домі режисера, танцівника та актора Ніка Дольфстрьома, який теж працював над «Інгегердою». Це буквально казковий будиночок у передмісті Стокгольма, де через дорогу пасуться коні, а у двір приходять з лісу олені. Прогулянки лісом стали для мене цілющими, а атмосфера цього чарівного будинку з антикварними меблями та чудернацьким реквізитом в усіх закутках подарувала відчуття казки й спокою. Нік турбувався про нас, немов рідний батько, і це дуже гріло душу.

Ми часто гостювали у Лінди та її родини в сусідньому містечку. Вона готувала неймовірно смачні страви, пекла торти, яким би позаздрила будь-яка професійна кондитерка. А ще возила нас на прогулянки до Стокгольма, показувала палаци та парки у передмістях. Ми святкували разом Мідсоммар (середина літа - **ред.**)... За ці два з половиною місяці любові й турботи я зцілила свої розбиті нерви й зрозуміла, що час мені вертатися в Україну. Шведські друзі відпускали неохоче, бо дуже боялися, але з повагою поставилися до мого рішення. І я до сьогодні вдячна кожному, хто подарував мені дорогоцінну можливість відновитися.

- Варто познайомити читачів з історією твого успіху як фотомоделі. Думаю, це також унікальний досвід, розгорни, будь ласка, епізод, який уважаєш показовим.

- Я дуже люблю фотографуватися, але ніколи не думала розвиватися як модель. Просто робила щось для душі. Але якось у 2021-му фотографія Аня Рейваховська, моя добра подруга, запропонувала артзйомку в образі демониці-кіцуне. І потім подала цю роботу в декілька європейських видань. Першими мої фото опублікували Нідерланди, журнал «Selin». А далі були інші зйомки, інші фотографії, інші видання: Франція, Великобританія, Греція, Канада, Сполучені Штати...

Втім у 2022-му я ледь не поставила хрест на цьому. Мені здавалося, що глянцеві артфото у війну не на часі. Але... У Ніка на горищі була костюмерна, а молодший син, Касп'ян, захоплювався фотографією. Блукаючи горищем, я надбала гарнезну відьомську сукню та купу цікавого реквізиту, Я це все приміряла, подивилась у дзеркало – й вперше від початку війни відчула себе живою. Ми зробили зйомку в лісі, її теж згодом надрукувало декілька видань. А буквально за місяць після того на творчому проєкті в Гетеборзі я познайомилась з українською фотографинею Катериною Третяковою, яка так само, як і я, знайшла тимчасовий прихисток за кордоном. І ми зробили дуже відверту зйомку про жіночу тілесність у часи великої війни. Нам хотілося показати, наскільки крихкими й вразливими ми всі стали.

- Нарешті ми примандрували у розмові до театру. Відомо, що цей вид мистецтва посідає велике місце у твоєму житті. З дитинства і ранньої юності ти постійно захоплена якимись експериментами. Що він таке, його величність театр? І чи є у тебе улюблена роль? А може омріяна, ще не зіграна?

- Так, з театром дружу давненько. Жива його природа спонукала мене бути не споживачем, а саме тим, хто створює сценічні образи. Тепер це неможливо зі зрозумілих причин, але до повномасштабного вторгнення я марила Настасьєю Філіпповною з «Ідіота». Дуже подобається типаж «фам фаталь» з темним трагічним минулим та схильністю до самознищення. Втім, цю мрію я частково реалізувала, зігравши (у виставі за японським автором Місімою – *ред.*) пані Рокудзьо в «Її високости Аої»: у цих двох героїнь чимало спільного. Ну і, відповідно, пані Рокудзьо на сьогодні – улюблена роль. А щодо омріяних перспектив на майбутнє – навіть не знаю, але це точно повинен бути якийсь суперечливий та психологічно складний персонаж, радше негативний. Якби була чоловіком – однозначно сказала би, що хочу зіграти Калігулу. Але мені світить хіба що Цезонія. (*відверто і щиро сміється*).

- Олю, ти мала досвід актриси документального театру у Івано-Франківську. Чому він цінний?

- Це був 2022-й, рання осінь. Я тоді жила, сновигаючи між Тернопільщиною, Львівщиною та Івано-Франківськом, не мала чіткого уявлення, куди рухатись далі. Два з гаком роки перерви у акторській діяльності теж далися взнаки. Я думала, що ця історія в моєму житті завершена. Але коли побачила у своєї знайомої, громадської діячки та поетки Олі Новак, оголошення про те, що жінки та дівчата ВПО з Франківська запрошуються до участі у документальному театральному проєкті, який розповість історії очевидців про війну, вирішила подати заявку. І це виявилось доленосним. Проєкт допоміг зрозуміти, наскільки важливо для мене самовиражатися через театр. Хочу окремо подякувати режисеру Пьотру Армяновські та драматургині Ірині Гарець, які працювали з нами. Ну і дівчата у нас в команді зібралися дуже потужні. Хоча жодна, крім мене, не була акторкою, вони впоралися просто

блискуче й я ними пишаюсь. І ціную, що з деякими у мене зав'язалася міцна дружба.

Іра Гарець створила текст п'єси під назвою «Коми» на основі наших особистих історій, які ми розповідали під час тренажів. Тому кожна акторка фактично ділилася власним болем з глядачем. Це було дуже професійно зрежисовано. Ми тілами відтворювали інтер'єр квартири у Рубіжному, яку розбомбили росіяни, перетворювалися на чергу в окупованому Херсоні, на вагон евакуаційного поїзда з Києва, забитий жінками... Виставу ми показували тричі, у Калущі, Франківську та Коломиї, і щоразу мали великий успіх. Особливо цінно було, коли після показу в процесі обговорення глядачі ВПО з Маріуполя, Чернігова, Херсону, Бучі вставали й казали: «Дякуємо, що говорите про нас, все так і було».

- Поговоримо про драматургію. Часто для адаптації певної ідеї для сцени треба братися за літературну працю перед тим, як власне щось режисувати чи грати. Як це – коригувати великих авторів?

- Уважаю великим везінням, що у 2023-му році ми почали співпрацю з Мариною Карандою та молодіжним театром «Ex Libris» під її керівництвом, що базуються в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка. Власне, знайомі ми були ще з моїх студентських часів. Я була не дуже хорошою студенткою, але у Марини Василівни на лекціях було справді цікаво й думки про прогули не виникало. Згодом неодноразово відвідувала її вистави як глядачка, хоча на той час працювала в іншому колективі.

Ідея першого спільного проєкту виникла спонтанно. Я тимчасово приїхала до Чернігова й вирішила, що було б непогано щось зробити. У мене, насправді, не було якоїсь чітко окресленої ідеї, просто велике бажання працювати. Як раз підходили Шевченківські дні, тому пані Марина запропонувала зробити небанальний перформанс, у якому Шевченко був би органічно поєднаний з іншими європейськими митцями. Охрестили проєкт «Ігри з літерою Ш». Я нашукала тексти, Марина Василівна структурувала їх та написала драматургічну частину, ми буквально за два тижні все поставили з частиною трупи, яка погодилась на експеримент та презентували у бібліотеці Коцюбинського.

Потім пані Марина запропонувала долучитися до роботи над байопіком про художника Олександра Мурашка під назвою «Маузер та Маки».

Мені дуже сподобався текст (скажу по секрету, на сьогодні це моя улюблена п'єса авторства Марини Василівни та, відповідно, улюблений повноформатний проєкт театру «Ex Libris»). У мене там була пара яскравих епізодів, також допомагала постановникам - пані Марині та Євгену Бондарю - зрежисувати окремі сцени. І тоді зрозуміла, що, власне, можу й сама щось пробувати ставити.

З цього народився «Чудовий день для рибки-бананки» – перформативна читка оповідання Селінджера про ПТСР у ветерана Другої світової. Після першого показу зрозуміли, що людям це актуально, болить і хочеться поговорити після побаченого, тому наступні покази проводили вже з інтерактивною частиною. З глядачами працювали запрошені психологи, які розповідали про ПТСР та вели відкритий діалог з усіма охочими. Покази були повністю благодійні: усі кошти ми перераховували на актуальні збори ЗСУ,

Далі мені дали добро на першу камерну виставу, «Її високість Аої» за однойменним твором Юкіо Місіми. Цей текст не лише про фатальне кохання, але й про потойбіччя та смерть. Завжди ризиковано братися за щось подібне, тим паче коли смертей та трагедій навколо і в реальному житті забагато. Але, судячи з успіху проєкту, вдалося витримати баланс. Не буду багато розказувати про цю виставу, бо вона досі в репертуарі театру, і можна скласти власне враження, подивившись її наживо. Скажу тільки, що це задумувалося як страшний, але красивий сон. І багато в чому цю атмосферу допомогла створити відеорежисерка Яля, яка власноруч намалювала анімаційні вставки до вистави.

«Велика Гра» за Теннессі Вільямсом – теж тісно пов'язана з темою снів та мрій. І це данина пошани й любові моєму улюбленому кінорежисеру Девіду Лінчу. А ще я отримала змогу у такий спосіб сказати «люблю» своєму покійному татові. Як і головний герой цього твору, він дуже молодим захворів на невиліковну хворобу, яка визначила все його подальше життя. На жаль, татові не вдалося вийти зі своєї гри переможцем, але герою вистави я на правах постановника таку можливість подарувала. І в цьому, напевно, основна магія будь-якої творчості: ти можеш створити світ за власними правилами. І це лікує тебе.

- Для широкої публіки ти, як і інші режисери та старожили театру, проводиш тренінги зі сценмови, що збирають молодь. Які люди приходять і навіщо їм це?

- Мені дуже імпонують «Волонтери Північ», це крута й вмотивована команда, яка працює на результат. Тому я вже двічі проводила акторські тренінги на підтримку їх зборів. І ще проводитиму, якщо буде запит. Головна мотивація людей, що приходять, - бажання допомогти Збройним силам. Театр тут штука другорядна. Але допомагати завжди приємніше, коли натомість отримуєш якусь корисну "плюшку". Тому стараюсь робити ці тренінги нескладними, веселими, цікавими, щоб люди добре провели час, відпочили та поміж іншим набули корисних навичок. Звісно, для акторів театру це був би геть інший рівень складності, а тут більше простих вправ для початківців. Але переважна більшість тих, хто приходить, не має досвіду. Тож я думаю, це правильна стратегія. Особлива радість потім – бачити людей з тренінгів на виставах театру «Ex Libris» у глядацькій залі.

- Від театру як мистецтва вирушимо до теми життя як театру. А зараз – і театру воєнних дій. Скажи кілька слів про найскладніший свій журналістський матеріал.

- Думаю, він ще попереду. Але я переймаюсь історією кожного бійця та ветерана, з якими спілкуюсь. Буває важко на зануритись з головою у те, що вони розповідають, не дати волю емоціям. Тримаюсь як можу. Коли розповідають про загиблих або зниклих безвісти побратимів, це просто лезом по серцю. Дивишся в очі людини, що сидить навпроти тебе, й ніби бачиш у відображенні те, про що він говорить.

- *Що журналіст і режисер Ольга Мелашенко цінує у людях?*

- Щирість та чесність. Коли кажуть: що в очі, те й поза очі. А також вміння говорити про проблеми «словами через рота», а не грати в «здогадайся сам, що не так». Це нібито дуже прості й очевидні речі, але насправді далеко не всі такі. Я людина прямолінійна, подеколи різка, часу на ігри не маю. Тому дуже ціную таких самих. Ну і ще вважаю, що про нас говорять не слова, а вчинки. Тому рідко слухаю пишні промови, великі опуси читаю по діагоналі, а от на вчинки дивлюся уважно. І сама стараюсь, щоб те, що я роблю, було красномовніше за будь-які компліментарні або дискредитуючі коментарі на мою адресу. А ще я практична й достатньо заземлена, тому мені з практиками комфортніше, ніж з мрійниками та ідеалістами.

- *Завершуючи бесіду, спитаю, як би ти окреслила місію сучасного театру? Чому театральне волонтерство не виснажує, а навпаки, дає сили?*

- Можу сказати лише за себе й свою діяльність, як в контексті творчості з театром «Ex Libris», так і в цілому. Мені хочеться, щоб сучасний театр був цікавим для покоління зумерів. Щоб молодь з кліповим мисленням приходила охоче і мала альтернативу інтернету. Хочеться охопити максимально широку молоду аудиторію й заразити її любов'ю до «живих» показів. Мрію донести, що театр може бути чимось близьким, майже інтимним, це не щось високочоле й відірване від життя, а живе, пульсуюче, сучасне, навіть якщо дія відбувається далеко і давно, й не обов'язково в реальному світі. Для мене вищий пілотаж – зробити виставу про щось, відірване від контексту сьогодення, але такою, щоб вона чіпляла сучасну молодь.

Мистецьке волонтерство – штука важка, але ресурсна. Бо кожна тисяча гривень на збір для військових з чергового показу – це доказ, що ти теж корисний, що ти можеш допомогти. І це надихає робити щось знову і знову. І ти щось вигадуєш, заражаєш таких само «підірваних», як сам, приходити після роботи на репетиції.